



2009, mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 109/1
tel.: (373 22) 21-40-80, fax: (373 22) 24-15-32
e-mail: secretariat@ari.gov.md
www.ari.gov.md

Nr. 02-132 din 14. 09. 2022
La numărul unic 659/CS/2022

Cancelaria de stat
Dlui Roman CAZAN,
Secretar general adjunct al
Guvernului

Stimate dle CAZAN,

Agencia Relatii Interetnice a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030"* susține proiectul integral și comunică lipsa propunerilor suplimentare de modificare și completare a acestuia.

Cu respect,

Vera PETUHOV,
director general adjunct

**AGENȚIA
NAȚIONALĂ PENTRU
CERCETARE ȘI DEZVOLTARE**

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 180
MD – 2004, Chișinău, Republica
Moldova

Tel: +373 22 27 33 39

Fax: +373 22 27 35 45

E-mail: info@ancd.gov.md



**NATIONAL
AGENCY FOR RESEARCH AND
DEVELOPMENT**

180 Ștefan cel Mare și Sfânt Ave.
MD – 2004, Chișinău, Republic of
Moldova

Phone: +373 22 27 33 39

Fax: +373 22 27 35 45

E-mail: info@ancd.gov.md

Nr. 266 din 21.09.2022

Cancelaria de Stat

Referitor la avizarea, expertiza juridică și expertiza anticorupție a proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022), Vă informăm că Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare susține conținutul proiectului documentului și modul în care a fost elaborat.

Propuneri, recomandări și sugestii nu avem.

Director general

Olga TAGADIUC



Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1

Tel: (00373 22) 234-350

e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-03-5774 din 13.09.2022

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

Urmare demersului Cancelariei de Stat nr. 18-23-8813 din 09 septembrie 2022, Agenția Proprietății Publice a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022)*, autor – **Cancelaria de Stat**, și în limita competențelor funcționale, comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Director general

Eugeniu COZONAC

Digitally signed by Cozonac Eugeniu

Date: 2022.09.14 15:51:58 EEST

Reason: MoldSign Signature

Location: Moldova



Ex. Secția acte normative,
tel. 022-222-350

AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA
INTELECTUALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Str. Andrei Doga nr. 24/1, MD-2024, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, (+373-22) 400-583, Fax: (+373-22) 440-119
www.agepi.gov.md, email: office@agepi.gov.md



STATE AGENCY ON INTELLECTUAL PROPERTY
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

24/1, Andrei Doga Str., MD-2024, Chisinau, Republic of Moldova
Tel.: (+373-22) 400-508, (+373-22) 400-583, Fax: (+373-22) 440-119
www.agepi.gov.md, email: office@agepi.gov.md

nr. 1792
din 14.09.2022

Cancelaria de Stat
*Casa Guvernului, MD-2033,
Chișinău, Republica Moldova*
cancelaria@gov.md

La nr. 18-23-8813
din 09.09.2022

Prin prezenta, cu referire la *proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030" (număr unic 659/CS/2022)*, autor – **Cancelaria de Stat**, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, ținând cont de competența sa funcțională, susține proiectul examinat și comunică lipsa de obiecții și propuneri pe marginea acestuia.

Director general

Digitally signed by Rusu Eugeniu
Date: 2022.09.14 16:15:24 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Eugeniu RUSU

ex. Jana Țurcan
tel. 022-400563



AGENȚIA SERVICII PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA
PUBLIC SERVICES AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, municipiul Chișinău, str. Aleksandr Pușkin, 42

42 Aleksandr Pushkin str., MD-2012 Chisinau

Tel.: +373 22 50 46 54 Fax: +373 22 21 22 59 e-mail: asp@asp.gov.md, web: asp.gov.md

16.09.2022 nr. 01/6592

La nr. 18-23-8813 din 09.09.2022

Cancelaria de Stat

Ca urmare a examinării proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”* (număr unic 659/CS/2022), Agenția Servicii Publice, conform competențelor funcționale, vă comunică susținerea proiectului în lipsa obiecțiilor.

Director adjunct

Digitally signed by Talmaci Francisco
Date: 2022.09.16 11:52:57 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Francisco TALMACI



Banca Națională a Moldovei

Nr. 31-002/51/2721

20.09.2022

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

Piața Marii Adunări Naționale, nr. 1

MD-2012, mun. Chișinău

Cu referire la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (*număr unic 659/CS/2022*), remis spre avizare prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-23-8813 din 09.09.2022, în limita competențelor deținute, Banca Națională comunică despre lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Digitally signed by Ivanicichina Tatiana
Date: 2022.09.20 15:38:56 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Tatiana IVANICICHINA

Viceguvernator



Agencia Națională Antidoping
Национальное Антидопинговое Агентство

MD-2004, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 707 -714; mun. Chișinău. Tel: (022) 820 815; E-mail: officeagency@anad.gov.md

Nr. 70 /22

Chișinău

15 septembrie 2022

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

La nr. unic 659/CS/2022

Prin prezenta, Agenția Națională Antidoping a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova 2030"* și intervine cu următoarele ajustări:

La pct.5.25 Politici și management în domeniul ocrotirii sănătății, propunem includerea următoarelor acțiuni:

- Fortificarea sănătății populației prin practicarea activității fizice fără dopaj, drept măsură de consolidare a determinantelor sănătății (O 5.2),
- Creșterea gradului de conștientizare de către toate persoanele care practică sportul, a efectelor adverse ale substanțelor dopante asupra calității vieții, sănătății și siguranței la nivel individual, familial și comunitar (O 4.3, O5.2-5.3),
- Elaborarea și aprobarea unei Strategii Naționale de prevenire și combatere a dopajului și circulației substanțelor dopante cu risc înalt pentru perioada de până la a.2030 (O 4.3, O5.2, O7.3, O8.3)

Completare, cu următoarea redacție:

- Promovarea activității fizice și sportive individuale, de echipă și în masă drept măsură de prevenire a îmbolnăvirilor și asigurarea unui mod sănătos de viață (O5.2).

La pct.5.26 Politici de tineret, educați și cercetare, propunem includerea următoarelor acțiuni:

- Integrarea programelor antidoping în programele guvernamentale de educație, cercetare științifică, sănătate publică și alte inițiative conexe în vederea asigurării unui mediu prietenos, durabil și incluziv (O3.1, O5.1-5.2),
- Promovarea activității fizice și sportive în rândul tinerilor în vederea menținerii unui echilibru de lucru (studii)/ viață sănătos (O1.2-1,3;O 3.2, O 4.3, O 5.2)

Cu deosebit respect,

Director General,

Agencia Națională Antidoping

Digitally signed by Jucov Artiom
Date: 2022.09.15 18:08:26 EEST
Reason: MoldSign Signature
Chișinău, Moldova



Artiom Jucov



AGENȚIA MEDICAMENTULUI
ȘI DISPOZITIVELOR MEDICALE



GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA

Nr. PM-004062 din 12.09.2022
La Nr. 18-23-8813 din 09.09.2022

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
E-mail: cancelaria@gov.md

Prin prezenta, Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale comunică despre lipsa obiecțiilor referitor la proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022).*

Director general

Dragoș GUȚU

Digitally signed by Guțu Dragoș
Date: 2022.09.13 11:06:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Ex. A Talpalaru
e-mail: aliona.talpalaru@amdm.gov.md

Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale
Medicines and Medical Devices Agency

Republica Moldova, MD-2028, Chișinău, str. Korolenko, 2/1
tel. +373 22 884 301, e-mail: office@amdm.gov.md; Web: www.amdm.gov.md



Nr. 02-378 din 14.09.2022

La nr. 18-23-8813 din 13.09.2022

Număr unic 659/CS/2022

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

Agencia de Investiții "Invest Moldova", în urma examinării *proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”*, în limita competențelor sale, consideră oportun de a fi incluse următoarele:

1. La capitolul „5.8 Cultură și politici culturale”, urmează a fi completate cu subpct.:
 - Consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de promovarea turismului;
 - Atragerea forței de muncă străină și instruirea acesteia;
 - Crearea unei instituții de implementare a proiectelor acordate de donatori în domeniul promovării și dezvoltării industriei turismului;
 - Dezvoltarea programelor de promovare și familiarizare a produsului național pentru piața internă.
2. La capitolul „5.10 Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”, urmează a fi completate cu subpct.:
 - Elaborarea și aprobarea programului de promovare a exporturilor¹;
 - Consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de promovarea exporturilor;
 - Instituirea academiei investitorilor și exportatorilor.

¹ Agenția de Investiții, cu suportul EBRD, este în procesul de finalizare a realizării studiului privind Sectoarele strategice pentru atragerea investițiilor și export din Republica Moldova

Ex.V. Bicu



3. La capitolul „5.12 Promovarea oportunităților investiționale”, urmează a fi completate cu subpct.:

- Aprobarea Programului de atragere a investițiilor și Planului de acțiuni²;
- Creare ofertelor personalizate pentru investitori strategici și mecanismului target-at de abordare a acestora;
- Crearea mecanismelor de subvenționare pentru atragerea utilajului de ultimă generație;
- Lansarea unui program de atragere a forței de muncă străine și instruire a acesteia;

4. La capitolul „5. 16 Dezvoltarea sectorului industrial”, urmează a fi completate cu subpct.:

- Aprobarea Strategiei naționale de industrializare a țării-2030 și a Planului de acțiuni³;
- Dezvoltarea unui parc de inovare, cercetare și dezvoltare a ingineriei;
- Crearea și dezvoltarea parcurilor tehnologice sectoriale: științe medicale și farmaceutica, electronica, BPO, industrii creative.

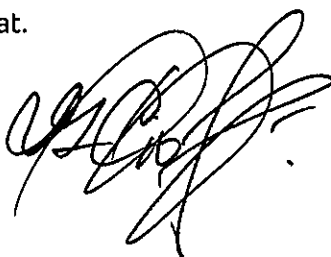
Excluderea:

- Promovarea conceptelor de Parcuri Eco-Industriale și Zonelor Economice Libere Verzi.

Totodată, pentru pagina 21, solicităm respectuos indicarea sursei corecte a studiului: „Studiul național privind percepțiile moldovenilor față de turismul local”, a fost elaborat la solicitarea Agenției de Investiții.

În rest pe proiectul de hotărâre, Agenția comunică lipsa propunerilor și completărilor suplimentare la documentul menționat.

Director general



Marin CIOBANU

² Agenția de Investiții, cu suportul EBRD, este în procesul de finalizare a realizării studiului privind Sectoarele strategice pentru atragerea investițiilor și export din Republica Moldova

³ Argumentarea necesității și proiectele de acte normative pot fi oferite de către Agenția de Investiții

Ex.V. Bicu

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU
SIGURANȚA ALIMENTELOR



НАЦИОНАЛЬНОЕ АГЕНТСТВО
ПО БЕЗОПАСНОСТИ ПИЩЕВЫХ
ПРОДУКТОВ

str. M. Kogălniceanu, 63, MD-2009, mun. Chișinău
Republica Moldova
Tel. (+373 22) 26-46-40, 29-47-31, 26-46-60
e-mail: info@ansa.gov.md, www.ansa.gov.md

ул. М. Когэлничану, 63, MD-2009, г. Кишинев
Республика Молдова
Тел. (+373 22) 26-46-40, 29-47-31, 26-46-60
e-mail: info@ansa.gov.md, www.ansa.gov.md

Nr. 10/5348 din " 16 " 09 2022

La nr. _____ din " _____ " _____

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

Prin prezenta, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, ca urmare a examinării scrisorii Cancelariei de Stat nr.18-23-8813 din 9 septembrie 2022 privind avizarea proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022), în limita competențelor funcționale, relevă lipsa obiecțiilor de ordin conceptual.

Director general

Radu MUSTEȚA



Republic of Moldova, Chișinău, MD-2012, 134, Ștefan cel Mare și Sfânt Ave.
Phone: +373 22 820 026, email: office@egov.md, web: <http://www.egov.md>

Nr. 3007 – 148 din 14.09.2022
La nr. _____ din _____

Cancelaria de Stat

Instituția publică „Agenția de Guvernare Electronică” a examinat **proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022), autor – Cancelaria de Stat, remis spre avizare**, și, în limitele competențelor instituției, îl avizăm favorabil.

Totodată, la întocmirea versiunii finale a proiectului de Strategie, recomandăm să se ia în considerare următoarele propuneri de îmbunătățire a textului sub aspect redacțional:

1. La Secțiunea 2.1.5, propoziția a patra și a șaptea, și la Secțiunea 2.1.7, prima propoziție, cuvântul „*dramatic*” să se substituie cu cuvântul „*substanțial*”, întrucât conform DEX-ului, cuvântul „*dramatic*”, în cazul întâmplărilor, împrejurărilor, situațiilor, momentelor etc., semnifică „*bogat în contraste și în conflicte*”, or în secțiunile enumerate din proiectul SND acest cuvânt se referă la situații de creștere, de exemplu de creștere a tendinței de a accesa servicii electronice etc.

2. La Secțiunea 5.2, să se reformuleze intervenția descrisă la alineatul șase, după cum urmează:

„Creșterea incluziunii, accesibilității și calității serviciilor publice, care să corespundă necesităților individuale ale persoanelor, inclusiv a persoanelor care fac parte din grupurile vulnerabile, precum și eficienței prestării acestora.”

Considerăm că această redacție a intervenției respective este una mai reușită și accesibilă pentru cititor, fiind în corespundere cu principiile de bază privind prestarea serviciilor publice statuate în Legea nr.234/2021 cu privire la serviciile publice.

3. La Secțiunea 5.3 („Transformarea electronică a guvernării, societății și economiei”):

1) la intervenția a doua, după cuvintele „*interconectarea obligatorie*” de completat cu cuvintele „*și interoperabilitatea*”;

2) la intervenția a treia, cuvintele „*inclusiv prin puncte alternative, social incluzive de acces la nivel local*” urmează a fi plasate după cuvântul „*administrative*”;

3) luând în considerare unul din principiile de bază privind prestarea serviciilor publice, prevăzut la art.4 lit.j) din Legea nr.234/2021 cu privire la serviciile publice, intervenția a paisprezecea propunem să fie expusă în următoarea redacție:

„Implementarea principiului de furnizare de către beneficiarii de servicii publice a datelor solicitate de către autorități/instituții publice doar o singură dată (once only) (O7.1, O7.2)”;

4) după intervenția a paisprezecea, considerăm important de completat Secțiunea 5.3 cu o intervenție nouă, care, în opinia noastră, trebuie calificată ca fiind una prioritară, și anume:

„Implementarea și dezvoltarea continuă a Portalului administrației publice locale din Republica Moldova (e-APL).”.

În context, precizăm că, potrivit Conceptului Portalului administrației publice locale din Republica Moldova (e-APL), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.556/2022, e-APL urmează să reprezintă o soluție tehnologică destinată furnizării eficiente către APL a platformelor informatice de nivel central și a altor sisteme informaționale relevante, cu scopul realizării interoperabilității și al asigurării accesului instant la date, care va contribui la digitizarea funcțiilor APL-urilor, inclusiv de prestare a serviciilor publice de care sunt responsabile.

4. La Capitolul 6. Impactul, **Tabelul 5. Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a SND „Moldova 2030”, la Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente, după poziția 64,** propunem să fie completat cu un indicator nou aferent procesului de modernizare/digitalizare a serviciilor publice, după cum urmează:

	Obiectivul general / Indicatorul	Sursa	Valoarea de referință	Ținta intermediară (media 2022-25)	Ținta finală (media 2026-30)
65.	Ponderea cetățenilor care au accesat serviciile publice în format electronic din totalul utilizatorilor de servicii publice	Agencia de Guvernare Electronică	52.4%	65.4%	75%

Cu referire la valoarea de referință și ținta intermediară menționăm că acestea au fost preluate din Cadrul de monitorizare (Results Framework) al proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, iar ținta finală estimată de către Agenția de Guvernare Electronică pornind de la calitatea sa de instituție responsabilă de implementarea politicilor în domeniile modernizării serviciilor guvernamentale și e-Transformării guvernării.

Directoare

Digitally signed by Tumuruc Olga
Date: 2022.09.14 13:29:21 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Olga TUMURUC

Ex.: Eduard Fricatel,
e-mail: eduard.fricatel@egov.md,
tel.: 0794 38 138

Ex.: Nina Catîrev,
e-mail: nina.catirev@egov.md,
tel.: 0790 18 828



Nr. 02-10/CS-25 din 16.09.2022

La 18-23-8813 din 09.09.2022

Cancelaria de Stat

*Aviz la proiectul de hotărâre cu
privire la aprobarea proiectului de
lege pentru aprobarea Strategiei
naționale de dezvoltare "Moldova
2030" (număr unic 659/CS/2022)*

Biroul Național de Statistică (BNS) a examinat proiectului de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030"* (număr unic 659/CS/2022) și, reieșind din competența sa funcțională, comunică următoarele propuneri cu privire la proiectul Strategiei:

1. Se propune ca denumirile ținutelor privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), la care se face referință în cadrul obiectivelor generale 1-5 și 9-10 din **Capitolul 4 Obiectivele de dezvoltare 2030**, să fie corelate cu ținutele ODD naționalizate, stabilite inițial în procesul de adaptare a Agendei Globale 2030 la contextul național în a. 2016 (ved. <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/nationalizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabila>), și ulterior revizuite în a. 2021 în baza avizelor ministerelor și altor autorități publice centrale la proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030* (număr unic 142/BNS/CS/2021).
2. În **Capitolul 5 Direcții de politici și intervenții prioritare**, sub-capitolul **5.5 Guvernare eficientă bazată pe evidențe și știință** se propune:
 - a. Completarea primului alineat și expunerea în redacția: *"Integrarea datelor statistice oficiale, prognozelor populației la nivel național și local, a altor evidențe pe întreg ciclul de politici publice bazate pe știință și a cadrului bugetar"* – păstrându-se accentul pe elaborarea politicilor bazate pe evidențe ca intervenție în cadrul direcției prioritare;
 - b. Expunerea alin. 2 (*"Crearea și gestionarea noilor seturi de date utile și necesare elaborării politicilor publice și elaborarea politicilor bazate pe știință și dovezi"*) în următoarea redacție *"Producerea de date statistice de calitate (oportune, relevante, fiabile, accesibile, dezagregate, coerente, comparabile la nivel internațional și armonizate la cerințele UE) și noi seturi de date necesare pentru informarea, bazată pe dovezi, a politicilor publice, a proceselor de luarea a deciziilor și a societății"* – astfel, punându-se accent pe elaborarea de date care sunt necesare la elaborarea politicilor bazate pe date statistice;

- c. Completarea alin. 9 cu cuvintele “**administrative**” și înlocuirea cuvântului „**naționale**” cu „**oficiale**”, cu prezentarea în redacția următoare: “*Îmbunătățirea și integrarea în procesul de colectare a datelor administrative și a statisticilor oficiale a indicatorilor privind respectarea drepturilor omului și egalității de gen*”.
3. În Tabelul 5. Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a SND „Moldova 2030” din **Capitolul 6 Impactul:**
- a. Se propune ajustarea denumirii unor indicatori statistici ce țin de mandatul BNS și/sau ajustarea/actualizarea valorilor acestora (ved. anexa);
- b. Se recomandă corelarea indicatorilor din Tabelul 5 cu indicatorii ODD naționalizați (ved. proiectul Hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030*), care sunt destinați monitorizării ținutelor ODD menționate în **Capitolul 4 Obiectivele de dezvoltare 2030** - pentru asigurarea eficienței monitorizării acestora în cadrul Strategiei.
4. În secțiunea *Monitorizarea și evaluarea prezentei Strategii* din **Capitolul 8 Proceduri de raportare:**
- a. Se propune listarea categoriilor de dezagregare a datelor în ordinea reprezentativității sub-populațiilor caracterizate prin dezagregările respective, cu corectarea formulării categoriilor;
- b. Se propune completarea penultimului alineat cu fraza „De asemenea, rapoartele de monitorizare și evaluare a prezentei Strategii se vor utiliza la raportarea progresului privind realizarea Agendei globale de Dezvoltare Durabilă 2030 și a rapoartelor periodice de evaluare voluntară națională”.

Comentarii și propunerile ce țin de actualizarea datelor și indicatorilor statistici, precum și alte sugestii de ordin tehnic la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare “Moldova 2030” se anexează (în format electronic, mod sugestiv).

Anexă: Comentarii și propuneri la proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare “Moldova 2030” (în format electronic, mod sugestiv).

Director general

Digitally signed by Cara Oleg
Date: 2022.09.16 18:34:34 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Oleg CARA

Ex. F. Condurari
e-mail: feodora.condurari@statistica.gov.md
Tel. 022 403 140, 067770726



REPUBLICA MOLDOVA
COMISIA NAȚIONALĂ a PIETEI FINANCIARE

Nr. 07- 1/2357 din 16.09.2022

CANCELARIA DE STAT

*Re: proiectul de lege pentru aprobarea
Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030"*

Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF) a examinat proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030" (număr unic 659/CS/2022) și comunică următoarele.

În procesul de avizare CNPF prin scrisoarea nr. 07-1/2106 din 12.08.2022 a propus completarea proiectului Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2030" cu 2 obiective, dintre care a fost inclus doar unul "Lansarea și punerea în aplicare a parteneriatului public-privat în domeniul asigurărilor medicale".

În acest sens, reiterăm oportunitatea și necesitatea modificării și completării pct. 5.28 Protecție socială din Capitolul 5 Direcții de politici și intervenții prioritare, în următoarea redacție: Dezvoltarea sistemului de pensii multi-pilon funcțional și sustenabil, prin asigurarea unui cadru regulator și fiscal facil și prudent, inclusiv prin dezvoltarea sistemului de pensii administrate privat – Pilonul II (pensiile private obligatorii) (O1.1-O1.3, O6.1, O6.2).

Totodată, se relevă necesitatea completării obiectivului general 6. **Un sistem de protecție socială solid și incluziv** cu obiectivul specific 6.3. Dezvoltarea sistemului de pensii administrate privat – Pilonul II sau "pensiile private obligatorii" așa cum mai sunt cunoscute de publicul larg.

Această reformă a sistemului de pensii va contribui la raționalizarea sistemului public și va asigura extinderea bazelor sistemului de pensii prin adăugarea încă a unei surse de pensie (Pilonul II), suplimentar pensiei publice (Pilonul I). Echilibrarea sistemului de pensii existent va asigura pe de o parte eliminarea presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale și implicit asupra bugetului de stat, iar pe de altă parte stimularea creșterii economice prin investirea sumelor acumulate în conturile fondurilor de pensii, investire destinată creșterii randamentului așteptat de către participanții la sistemul de pensii. Activele fondurilor de pensii administrate privat sunt înglobate astfel în circuitul economiei reale, de creșterea acestora depinzând direct creșterea bunăstării generale.

Străduim a puncta că din experiența altor state, inclusiv membre a comunității europene, fondurile private de pensii au cunoscut o dezvoltare sustenabilă, respectiv, au fost create premise efective pentru apariția și integrarea acestora în sistemul privat de pensii, anume în baza Pilonului II. De remarcat că acest obiectiv rămâne a fi unul prioritar și în contextul obținerii de către Republica Moldova a statutului de țară candidată pentru aderarea la UE, unde Pilonul II în sistemul privat de pensii este unul larg aplicat.

Cu respect,

Digitally signed by Cozlovschi Cornelia
Date: 2022.09.16 12:54:12 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



**Cornelia COZLOVSCHI,
PREȘEDINTE**



CASA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI SOCIALE A REPUBLICII MOLDOVA
NATIONAL OFFICE OF SOCIAL INSURANCE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
НАЦИОНАЛЬНАЯ КАСКА СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Gheorghe Tudor, 3, MD-2028, mun. Chișinău, tel. +373 22 257 825; e-mail: secretariat@cnas.gov.md; web: <https://cnas.gov.md>

Nr.7235 din 15.09.2022

Ref. scrisoarea Cancelariei de Stat

Nr. 18-23-8813 din 09.09.2022

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
e-mail: cancelaria@gov.md

Prin prezenta, Casa Națională de Asigurări Sociale, informează că a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022), comunicând următoarele considerente în limitele competenței funcționale.

La pct. 5 *Direcții de politici și intervenții prioritare* subpct. 5.28 *Protecție socială* la alineatul 6 se propun următoarele ajustări.

1. după textul „*Perfecționarea legislației în domeniul asigurărilor sociale:*” de completat cu textul „*asigurarea sustenabilității bugetului asigurărilor sociale de stat, uniformizarea cotelor contribuțiilor de asigurări sociale*”;
2. textul „*extinderea tipurilor și volumului prestațiilor și serviciilor acordate în cadrul sistemului de asigurări sociale*” de substituit cu „*revizuirea tipurilor de prestații și servicii acordate în cadrul sistemului de asigurări sociale*”.

Argumentare: Propunerea de extindere a tipurilor și volumului prestațiilor și serviciilor acordate în cadrul sistemului de asigurări sociale nu corespunde principiilor de bază ale sistemului public de asigurări sociale, precum și ***Obiectivului specific 6.2. Consolidarea durabilității sistemului de asigurări sociale.***

Extinderea tipurilor și volumului prestațiilor și serviciilor acordate în cadrul sistemului de asigurări sociale este posibil a fi realizată în condițiile sustenabilității și durabilității sistemului.

Din anul 2009 bugetul asigurărilor sociale de stat, instrumentul financiar al sistemului prenotat, se află în situație de deficit bugetar. Implementarea politicilor noi în domeniul prestațiilor de asigurări sociale, pe fundalul descreșterii numărului plătitorilor de contribuții, coraportului nefavorabil dintre numărul persoanelor asigurate către numărul beneficiarilor de prestații (ex. în anul 2021 pentru întreținerea unui pensionar au contribuit 1,27 persoane asigurate), și fără ajustarea tarifului contribuțiilor, a cauzat menținerea insuficienței mijloacelor proprii a sistemului public de asigurări sociale și formarea dependenței de transferuri de la bugetul de stat pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat.

	Cheltuielile din mijloacele bass		Veniturile proprii bass		Depășirea cheltuielilor bass asupra veniturilor proprii, mil. lei
	mil. lei	% fata de anul precedent	mil. lei	% fata de anul precedent	
2014	9527,3		8368,8		1158,5
2015	10255,4	107,6	9279,5	110,9	975,9
2016	11346,1	110,6	10044,6	108,2	1301,5
2017	12637,8	111,4	11877,8	118,3	760,0
2018	13962,5	110,5	13120,1	110,5	842,4
2019	15686,0	112,3	13791,4	105,1	1894,6
2020	17138,8	109,3	14516,2	105,3	2622,6
2021	19343,2	112,9	16522,1	113,8	2821,1
2022 precizat	23789,6	123,0	18973,1	114,8	4816,5

Sistemul public de asigurări sociale din Republica Moldova nu este unul durabil din punct de vedere financiar și nu este capabil să-și exercite funcțiile sale de bază: de înlocuire a pierderii totale sau parțiale a veniturilor ca urmare a apariției unor riscuri asigurate, precum vârsta, dizabilitatea, accidente de muncă, boala, maternitatea, pierderea locului de muncă, decesul.

Respectiv, **volumul prestațiilor de asigurări sociale** trebuie să fie strâns corelate și direct dependente de volumul contribuțiilor de asigurări sociale cu care contribuie fiecare participant la acest sistem. Extinderea **tipurilor de prestații și servicii** acordate din sistemul de asigurări sociale va pune și mai mult în pericol sustenabilitatea sistemului. În acest context, menționăm, că cu scopul asigurării sustenabilității, sistemul public de asigurări sociale, pe parcursul funcționării, a fost perfecționat astfel, încât un șir de prestații sociale, care nu se refereau la riscuri de asigurări sociale, au fost transferate către sistemul de asistență socială, proces care poate fi continuat (ex. cheltuielile pentru procurarea biletelor de tratament balneo-sanatorial persoanelor asigurate).

3. textul „*repartizarea cotei contribuțiilor de asigurări sociale conform tipurilor de riscuri sociale asigurate*”, de exclus.

Argumentare: Începând cu anul 1999 sunt depuse eforturi pentru a organiza și a menține un sistem public de asigurări sociale de stat sustenabil, viabil, care funcționează în baza unor principii stricte pentru toți participanții la sistem, dintre care cele mai importante sunt: de unicitate, solidaritate, obligativitate, egalitate și contributivitate.

Abordarea egală a tuturor plătitorilor de contribuții s-a manifestat prin menținerea unui tarif unic al contribuțiilor de asigurări sociale, cu excepția celor care activează în condiții speciale (care calculează și achită cu 10 puncte procentuale mai mult).

Această abordare a permis a asigura, până în anul 2009, sustenabilitatea BASS, inclusiv a asigura solidaritatea sistemului între diferite categorii de plătitori și beneficiari. Ulterior, prin decizii politice neargumentate din punct de vedere a echității și egalității participanților la sistemul public de asigurări, s-au stabilit tarife preferențiale, diminuate, subvenționate pentru diferite categorii de plătitori: angajații la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației, angajații din domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi, persoanele care exercită independent profesiunea de medic în una dintre formele de organizare a activității profesionale prevăzute de Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995, unele categorii de angajați din domeniul agriculturii, scopul urmărit fiind stimularea dezvoltării anumitor sectoare economice. De menționat este, că pentru ultimii, o parte din tariful datorat bugetului asigurărilor sociale de stat este acoperit din mijloacele bugetului de stat, și anume 6% la suma salariilor și recompenselor calculate lunar pentru toți angajații, ceea ce reprezintă o facilitate suplimentară pentru această categorie de plătitori.

Din anul 2018 pentru angajatorii din sectorul privat tariful contribuției a fost diminuat cu 5 puncte procentuale față de sectorul bugetar, însă din datele statistice nu s-a constatat o creștere semnificativă a bazei de calcul a contribuțiilor mai mare decât cea estimată de Ministerul Economiei.

Totodată, din anul 2021 s-a stabilit o singură cotă a contribuțiilor de asigurări sociale de stat datorată de angajator, respectiv, s-a comasat cota contribuției datorată de angajator și cota contribuției individuale de asigurări sociale datorată de angajați. Calculul și plata contribuției de asigurări sociale se fac lunar de către angajator.

Argumentarea modificărilor menționate ține de repartizarea poverii fiscale între angajator și angajat. Concomitent, această abordare a avut drept scop simplificarea procedurii de calcul și de achitare a contribuțiilor pentru angajator, fapt ce a contribuit la ridicarea indicatorilor Doing Business. Simplificarea procedurilor a avut impact direct asupra optimizării proceselor de administrare și control, exercitate de Serviciul Fiscal de Stat și Casa Națională de Asigurări Sociale.

De asemenea evidențiem că repartizarea cotei contribuțiilor de asigurări sociale conform tipurilor de riscuri sociale asigurate nu va contribui la soluționarea celei mai actuale probleme a sistemului public de asigurări sociale, care se va menține și în următoarea perioadă - dezechilibrarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Tariful contribuției de asigurări sociale de stat, aplicat la moment pentru calcularea obligațiilor plătitorilor față de bugetul asigurărilor sociale de stat, nu permite acoperirea cu mijloace financiare suficiente pentru a plăti integral toate prestațiile de asigurări sociale. Insuficiența mijloacelor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat se estimează pentru anul 2022 în cuantum de 4,8 mlrd. lei,

ceea ce ar corespunde unei cote de 6% la fondul de remunerare a muncii, estimat de către Ministerul Economiei pentru anul curent.

În așa fel, în cazul aplicării propunerii nu este clar cum poate fi divizat tariful care inițial nu oferă o acoperire deplină.

Pe de altă parte, la moment în Republica Moldova nu avem un tarif unitar de calculare a contribuțiilor pentru un pachet deplin de prestații de asigurări sociale.

Corelarea contribuțiilor de asigurări sociale cu anumite tipuri de riscuri asigurate și, respectiv, cu anumite prestații sociale, ar însemna reformarea sistemului public de asigurări sociale.

În Republica Moldova nu există un tarif unic al contribuțiilor de asigurări sociale, care ar urma să fie divizat conform tipurilor de riscuri.

Existența unui spectru destul de variat de tarife ale contribuțiilor, stabilite în dependență de sectorul economiei naționale (privat, bugetar), pe tipuri de plătitori, tarife privilegiate etc., toate acestea au condus la slăbirea sustenabilității sistemului public de asigurări sociale precum și la încălcarea principiului de bază a sistemului public de asigurări sociale, *principiul egalității*, admițând o abordare selectivă, preferențială pentru unii plătitori de contribuții pentru asigurarea unor drepturi sociale egale, garantate tuturor participanților la sistem, demotivează ceilalți participanți, stimulează căutarea căilor de obținere a unor facilități la partea de datorare a contribuțiilor.

Totodată, prin crearea sistemului de evidență individuală REVIND se realizează evidența drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale în sistemul public, iar repartizarea cotei contribuțiilor ar însemna și evidența individuală diferențiată.

Concluzionăm, că atingerea obiectivului de Consolidare a durabilității sistemului de asigurări sociale poate fi realizată prin măsuri de creștere a volumului contribuțiilor de asigurări sociale acumulate, precum și revizuirea tipurilor de prestații sociale nespecifice asigurărilor sociale de stat.

4. textul „*instituirea pensiei de bază*”, de exclus;

Argumentare: Instituirea prestației respective vine în contradicție cu principiile sistemului public de asigurări sociale conform cărora pensia este un drept bănesc corelativ contribuțiilor achitate.

5. textul „*și pentru ambii părinți în familiile cărora s-au născut și au fost educați până la vârsta de 8 ani, 5 și mai mulți copii*” de exclus;

Argumentare: Legislația actuală prevede stabilirea pensiei în cazul mamelor care au născut și au educat până la vârsta de 8 ani, 5 și mai mulți copii pentru un stagiul incomplet de cotizare, dar nu mai puțin de 15 ani.

De asemenea se propune în cazul realizării acțiunilor de „*diminuarea stagiului de cotizare necesar pentru pensionarea anticipată pentru activitate în condiții deosebite de muncă*” și „*diminuarea vârstei de pensionare pentru limită de vârstă și a stagiului de cotizare necesar pentru lucrătorii care activează în condiții de risc sporit pentru sănătate (de exemplu: personalul medical, alte categorii de lucrători*

aflați în prima linie de combatere a pandemiei Covid-19) etc. (O1.1-O1.3, O6.1, O6.2)” instituirea unui tarif majorat de contribuții de asigurări sociale în cazul activităților date, analogic activităților din aviația civilă care acordă dreptul la stabilirea pensiei anticipate vârstei standard de pensionare. În caz contrar, realizarea acțiunilor indicate vor avea impact financiar asupra bugetului asigurărilor sociale de stat, existând riscul sporirii deficitului bugetar și incapacitate de plată a prestațiilor sociale.

La acest capitol mai subliniem că legislația de pensionare națională deja prevede acordarea pensiei anticipate pentru carieră lungă.

Director general

Digitally signed by Țîbîrnă Elena
Date: 2022.09.15 13:27:48 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova



Elena ȚÎBÎRNĂ

Ex. Coliban Ala
Tel. 022257831
Ex. Mantaluță Zinaida
Tel. 022257822
Ex. Țugulschii Viorica
Tel. 022257774
Ex. Lungul Tatiana
Tel. 022257775
Ex. Taran Alexandru
Tel. 022257635



COMPANIA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI ÎN MEDICINĂ

MD-2012, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab, 46; tel. 022 780 240; fax. 022 222 032; www.cnam.md; e-mail: secretariat@cnam.gov.md

15. 09. 2022 Nr. 01-03/2427
La nr. 18-23-8813 din 09 septembrie 2022

Cancelaria de Stat

Compania Națională de Asigurări în Medicină (în continuare - CNAM) a examinat proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” (număr unic 659/CS/2022) și, reieșind din competența sa funcțională, comunică următoarele.

Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală a fost implementat și dezvoltat în Republica Moldova având la bază „modelul Bismark”, care este aplicat cu succes în mai multe state europene. Acest model este bazat pe principii de funcționare viabile, care se regăsesc și în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală (în continuare - AOAM). Astfel, este oportun să menționăm că un rol semnificativ în funcționarea sistemului AOAM înregistrează principiile: solidarității, obligativității, contributivității, autonomiei.

Esența acestor principii constă în faptul achitării obligatorii a primelor de AOAM, în funcție de venit, pentru constituirea fondurilor de AOAM, administrate de CNAM de sine stătător.

Principiul autonomiei a fost acceptat odată cu implementarea AOAM atât pentru fondurile AOAM, cât și pentru instituțiile implicate (CNAM și prestatorii de servicii medicale publice).

Sistemul AOAM a fost apreciat pozitiv de toate misiunile experților internaționali de la Organizația Mondială a Sănătății, Banca Mondială, Comisia Europeană ș.a., demonstrând stabilitate și consistență chiar în perioade de criză economică sau pandemii, fiind o trecere obiectivă de la sistemul planificat bugetar sovietic la sistemul occidental de finanțare.

În această ordine de idei este oportună fortificarea, în continuare, a sistemului AOAM prin realizarea unor obiective strategice cu impact inerent asupra sănătății persoanelor încadrate în sistemul AOAM, sporind dezvoltarea capacităților de producere în țară.

Respectiv se învederează necesitatea revizuirii unor politici din subcapitolul „5.25. Politici și management în domeniul ocrotirii sănătății”, care sunt improprii dezvoltării sistemului AOAM bazat pe principiile enunțate supra. Prin urmare, propunem substituirea următoarelor politici:

- „Asigurarea acoperirii universale în sănătate prin elemente de asigurare individuală și criterii stimulative (O5.1).
- Revizuirea conceptului de sistem de asigurare obligatorie de asistență medicală, prin oferirea de alternative persoanelor care pe parcursul anului calendaristic nu au beneficiat de asistență medicală prevăzută în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală (O5.1).
- Lansarea și punerea în aplicare a parteneriatului public-privat în domeniul asigurărilor de sănătate obligatorii și facultative în vederea dezvoltării unui sistem mixt de finanțare a asistenței medicale pentru populația asigurată în baza contribuțiilor obligatorii plătite de către cetățeni similar sistemului de pensii administrate privat (Pilonul II)(5.1).”

cu politicile:

- „Finanțarea durabilă a sistemului de sănătate pentru asigurarea protecției financiare echitabile a cetățenilor.
- Asigurarea acoperiri universale cu medicamente esențiale în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.
- Includerea angajaților structurilor de forță în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.
- Dezvoltarea pachetelor de servicii medicale pentru persoanele încadrate în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală.
- Digitalizarea prestării serviciilor medicale și prescrierii/eliberării medicamentelor/dispozitivelor medicale compensate.”.

Totodată, ținând cont de faptul că promovarea activității sportive este doar o componentă a promovării modului sănătos de viață, propunem expunerea textului politicii „Promovarea activităților sportive în masă drept măsură de prevenire a îmbolnăvirilor și asigurarea unui mod sănătos de viață (O5.2)” în următoarea redacție: „Promovarea măsurilor de prevenire a îmbolnăvirilor și asigurarea unui mod sănătos de viață, inclusiv măsura de promovare a activităților sportive în masă”.

De asemenea, la capitolul 5.25 alineatul unu, după textul „în rândul adolescenților” urmează a fi completat cu textul „și copiilor”, dat fiind faptul că activitățile propuse spre implementare sunt inițiate de la învățământul preșcolar.

Concomitent, în capitolul 2, subcapitolul 2.6 Starea de sănătate, pag. 26, alineatul trei, textul „implementând cu succes asigurările obligatorii de asistență medicală” necesită a fi substituit cu textul „implementând cu succes sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală”, iar textul „Introducerea asigurărilor obligatorii de asistență medicală” respectiv cu textul „Introducerea sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală”.

Director general



Ion DODON